Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

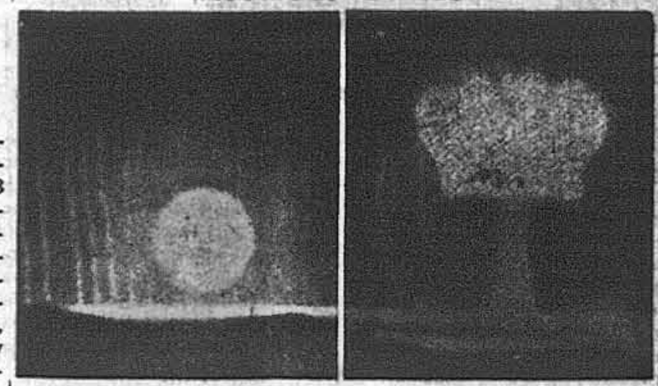
Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Гол. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI Ч.124. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 6-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 124. VOL. LXI.

АТОМОВА ФАБРИКА САМА СЕБЕ ПОСТАЧАЄ ОПАЛОМ

Атлантік Сіти. — Голова Комісії Атомової Енергії Ґордон Дін промовляв на зборах Електричного Інституту Едісона в Атлантік Сіти і заявив, що зроблено нове відкриття в ділянці продукції атомової енергії, яке матиме далекойдуче значення для всього світу. Д-р Волтер Зін і д-р Гаролд Ліхтенберґ та інші атомові фахівці випробували вже цей винахід, який дає можливість будувати атомові фабрики, що самі собі будуть постачати опал. Цей новий винахід називають „брідінд", себто „вирощування". Цей винахід робить можливости витворювати атомову енерґію меншими коштами, як це було досі, та витворювати її і для цивільного вжитку, а не тільки для коштовних атомових бомб. Ґордон Дін пояснював цей новий винахід в такий спосіб. „Приймім, що спалюючи 100 ґальонів ґазоліни, ми зможемо перемінити 90 ґалонів води в ґазоліну. Це збільшило б наші запаси ґазоліни, але ми не могли б продовжувати цього процесу в безконечність, бо вкінці вичерпалися-б наші запаси ґазоліни. Тепер приймім таке, що цей новий винахід допоможе нам при спалюванні 100 ґальонів ґазоліни витворювати більше як сто ґальонів ґазоліни із води. В той спосіб ми змогли б перемінити всю воду в ґазоліну, і ґазоліни було б подостатком на всі життьові потреби". Це порівняння відноситься ні до води і ґазоліни, тільки до спалювання урану 235, який, спалюючись, продукує з нерозбивального урану розбивальний плутоній і то принаймні в такій самій скількості, або навіть і вищій, від скількости нерозбивального урану 235. В той спосіб уможливлюється людству використовувати уран, який можна видобувати з землі, для продукції атомової сили. Ґордон Дін заявив, що в подібний спосіб можна буде використовувати також торій, хоч досі не робили ще спроб у цьому напрямку. Але Ґордон Дін заявив, що цей новий винахід ще не означає, що вже „маємо господарську силу із цього атомового спалювання", і що вже тепер „продукція атомової енерґії — безкоштовна". Далі Ґордон Дін додав, що сам процес „вирощування" дуже повільний, і він триває коло п'яти років, щоб видобути стільки атомової енерґії, скільки зужилося під час спалювання урану.

В НЕВАДІ ВИПРОБУВАНО НАЙМОГУТНІШУ АТОМОВУ БОМБУ

Два фраґменти з останього вибуху атомової бомби на пробних полях Невади, що вважається за наймогуніший вибух в історії

Лас Веґас, Невада. — В четвер досвіта на перемінений в урядові пробні поля пустелі Невади випробувано наймогутнішу атомову бомбу в дотеперішньому розвитку атомової зброї. Сила цієї бомби, яка своїм вибухом була перетворила на коротку хвилину ніч в день на широких просторах Невади, є два рази більша від тої, що в 1945 році знищила Гірошіму в Японії. Обставини, в яких ця проба була зроблена, та сила вибуху вказують на можливість цілком нового розвитку й величезного нового проґресу в ділянці людського опанування тієї космічної сили, хоч в офіціяльному повідомленні Комісії Атомової Енерґії сказано тільки про „застосування ядрового винаходу". Бомба була скинена з бомбардувальника Б-36 з висоти 40,000 стіп. Бомба експльодувала 42 секунди після скинення на висоті приблизно 2,000 стіп над землею. Сила вибуху рівнялася розривній силі приблизно 40,000 тонн ТНТ. Від розриву запалились та згоріли як свічки дерева в промірі 5 миль від місця, де впала бомба, а у віддаленні 10 миль повилітали вікна з пробних домів. Соняшний блиск з розриву бомби було видно у віддаленому на 600 миль на захід Сан Франсіско. Згідно з повідомленням Комісії, ця проба була зроблена для „швидкого потвердження" нового відкриття в атомовій лябораторії в Льос Алямос. Вчорашня експльозія була вже 31-ша з черги атомова проба на полях Невади впродовж останніх 29 місяців.

О.Н. обмірковують плян скликання азійської конференції

Об'єднані Нації, Н. Й. — Останні повідомлення з Кореї створили в колах Об'єднаних Націй переконання, що устійнення всіх передумов перемир'я та остаточне підписання того перемир'я в Кореї, є вже тільки проблемою днів і тому вже тепер обмірковується дальшу акцію цієї міжнародної організації. Якщоб надії на перемир'я виправдались, то вже на кінець цього місяця або на початок липня була б скликана сесія Генеральної Асамблеї, завданням якої було б скликати міжнародну конференцію в справах Далекого Сходу, яка згідно з устійненими вже передумовами перемир'я мала б відбутися впродовж 90 днів після підписання перемир'я. У зв'язку з цим виникає низка нових проблем. З'єдинені Держави Америки обстоюють, що та конференція повинна обмежитися тільки до справ Кореї, але факт, що в тій конференції взяв би участь теж представник комуністичного Китаю, бо він теж підписав би договір про перемир'я, видвигає можливість, що Совєтський Союз, як і сам червоний Китай видвигне як одну з головних проблем справу прийняття червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Такі передбачування могли бути одною з причин, що Конґрес З'єдинених Держав ухвалив окрему резолюцію, виявляючи свій рішучий спротив проти членства комуністичного Китаю в ОН.

НОВІ НАДІЇ НА МОЖЛИВІСТЬ ЗАМИРЕННЯ В КОРЕЇ

ЧЕРВОНІ ПРИЙНЯЛИ МАЙЖЕ В ЦІЛОСТІ АЛЬЯНТСЬКИЙ ПЛЯН ЩОДО ПОЛОНЕНИХ

Вашинґтон. — Тут з урядових джерел висловлюються нові великі надії на можливість замирення в Кореї, звідки наспіло повідомлення, що комуністичні представники на переговорах в Панмунджом прийняли майже в цілості альянтський плян щодо репатріяції полонених та вирішення дальшої долі тих, які відмовляються від репатріяції. До узгіднення залишились ще тільки деякі подробиці. З повідомлень виходить, що комуністичні представники на таємній сесії сьогодні прийняли новий альянтський плян щодо полонених, переданий комуністам в дні 25-го травня, тільки з деякими другорядними застереженнями, що їх, при теперішній взаємній добрій волі, можна буде без більшого труду полагодити й тим самим створити всі передумови для перемир'я. Хоч з урядового боку не було ще жадних офіціяльних коментарів на цю тему, проте в поінформованих колах у Вашинґтоні й в Об'єднаних Націях вважають, що устійнення всіх передумов і остаточне підписання перемир'я в Кореї є вже тільки проблемою днів. Чергове засідання комуністичної й альянтської делеґації в Панмунджом має відбутися завтра й на цих нарадах альянтська делеґація дасть відповідь на комуністичну заяву з попередніх нарад. Передбачується такі три можливості в альянтському становищі: альянти можуть або основно прийняти останні комуністичні пропозиції, або видвигнути деякі нові свої, ще дальше зменшуючи розбіжності, або можуть запропонувати відложення дальших нарад на деякий час, щоб могти узгіднити низку розбіжностей між собою. Важливість теперішньої стадії переговорів підкреслює своєю приявністю в Кореї головний командант альянтських збройних сил на Далекому Сході, ген. Марк Кларк. Загальний „контрольований оптимізм" щодо можливостей замирення в Кореї базується у великій мірі на переконанні, що комуністи цим разом вже таки справді бажають собі замирення. Проте, у Вашинґтоні не бракує теж слів пересторог, бо комуністи часто практикували таку методу ,що для пропаґанди погоджувались на основні справи й опісля використовували подробиці на те, щоб не допустити до порозуміння.

Правнича комісія проти уповноважень президента в ділянці договорів

Вашинґтон. — Сенатська правнича комісія схвалила більшістю голосів предложення конституційно обмежити уповноваження президента у підписуванні договорів, зокрема в ділянці міжнародніх зносин. Постанова сенатської правничої підкомісії буде переслана до Сенату, одначе вона не буде негайно розглядатись для того, щоб був час на виготовлення обоснованого докладу. Керівник республіканського політичного комітету, сенатор В. Ф. Новленд з Каліфорнії висловив припущення, що справа ця розглядатиметься ще цього року, — літом або восени. Схвалення, що його винесла правнича комісія, уявляє собою посереднє становище між різними крайніми вимогами в цій ділянці, що були дотепер висунені. Комісія ствердила, що договори можуть стати внутрішнім законом ЗДА тільки тоді, коли вони пройдуть через леґіслатуру. Конґрес повинен мати право реґулювати домовлення з чужинними чинниками й з міжнародними установами. Договір, який своїм змістом суперечить конституції, ніяк не може мати обов'язальної сили.

Сенат зменшив державні видатки

Вашинґтон. — У минулий четвер, Сенат схвалив видатки для державного, торговельного і правничого департаментів на бюджетний рік, що починається 1-го липня. Видатки на ці три департаменти передбачено на 1,102,000,-000 долярів, що виявляє зменшення на 40,000,000 долярів, в порівнянні з видатками, запроєктованими Палатою Репрезентантів. Законопроєкт ще буде підданий необхідному розглядові, перед його остаточним затвердженням.

Сен. Тефт рекомендує азійський альянс вільних народів

Вашинґтон. — Сенатор Тефт, що після кількох днів перебування в лікарні вернувся вчора до Конґресу на милицях, повторив свої критичні завваги щодо ставлення Об'єднаних Націй в корейській справі та щодо їх підходу до справи перемир'я, та рекомендував військовий азійський альянс вільних націй на випадок, якщоб переговори в справі перемир'я не мали успіху. Тефт рішучо заперечив інтерпретацію його промови в Сінсінати як рекомендацію, щоб З'єдинені Держави „йшли самі" в далекосхідних справах. Натомість він повторив свою думку, що з уваги на безсилля й неспроможність Об'єднаних Націй, З'єдинені Держави повинні змагати до створення на Далекому Сході такого самого військово-оборонного альянсу вільних націй, як його створено в рямках Північно-Атлантійського Пакту в Европі.

Французька преса про „американських шпигунів" в Україні

Париж, 28 травня. (В. Г.) — Вістку, що її подало 27 травня московське радіо про зловлення і розстріл чотирьох „американських шпигунів", скинених 27 квітня на територію України, помістили паризькі газети на першій сторінці. Деякі з них, як напр. „Ле Монд" — поважна вечірня газета, відома однак зі своїх невтралістичних поглядів, надрукувала цілий комунікат МВД. У коментарях підчеркується в загальному, що цій справі Москва хоче надати великого розголосу. В дальшому завважується, що в комунікаті МВД є дуже докладні подробиці, які відносяться до слідства, що його вели органи маршала Берії. Вражає дуже поміркований тон комунікату, який обмежується до виложення фактів. Гострих висловів, таких типових совєтським комунікатам того роду, там немає. Хоча закиди — коментується тут — сформульовані проти американської служби є поважні, вони опираються тільки на самих зізнаннях чотирьох парашутистів. А від часу „справи лікарів" можна висловити сумніви щодо вартости зізнань, здобутих від арештованих у совєтській тюрмі. В такому процесі, як цей, у якому є відсутні публічні дебати, і де слідство було доручене не цивільному судові, але військовій секції Верховного Суду СССР, брак якогонебудь контрольного елементу. Вірити на слово совєтському міністерству годі. Сама версія, подана у комунікаті, викликає сумніви і поважне застереження. З другого боку запитуються тут, чому маршал Берія надав цій справі такого великого розголосу. Пояснюють ці різно. Але, здається, треба шукати на це причин в тому, що провід партії хоче ще раз пригадати совєтським громадянам про обов'язок революційної пильності, записаний у новому статуті партії. А якщо йде про ефект закордоном, вважають, що Москва хоче навести „конкретний доказ" ворожої американської діяльности у відно-

(Закінчення зі стор. 1.)

29-го червня можлива дата зустрічі на Бермудах

Вашинґтон. — Представник британського міністерства закордонних справ на Бермудах, Дж. Г. Бонгем-Картер, заявив минулої середи, що „найбільш правдоподібною" датою зустрічі президента Айзенгавера з прем'єрами Британії й Франції на Бермудах треба вважати 29-го червня ц. р. В кожному разі ця зустріч не буде раніше, як після 18-го червня, бо на той день президент Айзенгавер заповів прийняття делеґації дев'ятого конґресу Пан-Американської Залізничої Асоціяції. Остаточна дата зустрічі на Бермудах буде визначена щойно тоді, як Франція вже матиме нового прем'єра.

Англійці підраховують видатки на коронацію Єлисавети

Лондон. — Закінчивши святкування й паради з приводу коронації Єлисавети II., англійці підраховують тепер скільки це все їх коштувало. Виявляється, що урядові видатки на коронацію виносили 6,440,000 долярів, але приблизно два мільйони долярів повернулось з продажу місць на урядових трибунах, так, що „чистий розхід" урядових фондів на коронацію виносить 4,620,000 долярів. Це тільки урядові видатки, бо далеко більше видали лондонці — як це виявляють відтягнення фондів з банків — на зв'язані з коронацією одяги та імпрези. Були теж і прибутки, бо згідно з обрахунками Туристичного Бюра самі тільки американські туристи, що відвідали Англію з нагоди коронації, залишили там коло 17,000,000 долярів.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ВЕЛИКИЙ ЗДВИГ НАРОДУ НА ВІДКРИТТІ СОЮЗІВКИ

Хоч до відкриття Союзівки, вакаційно-відпочинкової оселі Українського Народного Союзу біля Керґонксон в нюйоркському стейті при вступі в гори Кетскил, залишилось ще повних чотири тижні, вже тепер з поодиноких наших громад наспівають зголошення про участь у відкритті та у зв'язаних з цим імпрезах. Офіціяльне відкриття Союзівки, як уже повідомлено, відбудеться в суботу й неділю 4-го й 5-го липня ц. р. та включатиме низку оригінальних концертових і розвагових імпрез, включно з першим виступом хорової групи співпрацівників головної канцелярії УНСоюзу й В-ва „Свободи". Головна концертова програма відбудеться під час прийняття-обіду в суботу о год. 2:30 попол. і в неділю о год. 1:30 попол. Прийняття відбудеться в новоулаштованій великій залі Гостинниці (головного будинку), яка може помістити кожноразово приблизно 300 осіб при столах. Карта вступу на получений з концертом обід-прийняття коштує тільки $3:75, а управління Союзівки звертається, щоб ці карти вступу замовляти вже тепер, бо тільки в той спосіб можна запевнити собі місце при столі. Так само побажані попередні замовлення нічлігу (в ціні від $2:50 до $5,00) для тих, що бажали б провести на Союзівці обидва дні, суботу й неділю. Свою участь в прийнятті та замовлення на нічліг треба висилати на адресу: Ukrainian Nat'l Ass'n Estate, Kerhonkson, N. Y. Згідно з повідомленнями, поодинокі громади стейтів Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенії, Конектикат, Массачусетс та інших організують на цей день окремі прогулянки на Союзівку автобусами. Наспіли вже теж зголошення з віддалених стейтів, як Ілиной, Огайо та інші. Загально передбачується, що святочне відкриття Союзівки 4 і 5-го липня буде найбільшим вакаційно-розваговим здвигом народу, записаним в історії американських українців. Величезні лісисто-гористі простори Союзівки та великі мешканеві й розвагові удогіднення дають можливість вільної товариської зустрічі найширшим масам народу. Відкриття Союзівки в передбаченому часі відбудеться без уваги на погоду.

Конґрес домагається законної заборони існування комуністичних юній

Вашинґтон. — Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки змагає до того, щоб законом можна було заборонити існування тих робітничих юній, в яких захопили провід комуністи. Досі немає закону, який забороняв би існування таких юній, коли їх провід був вибраний законним шляхом. Ця підкомісія звернулася до провідників Правничих комісій в Сенаті і в Палаті Репрезентантів та до Комісій праці в обох частинах Конґресу, щоб ухвалити закон, на основі якого можна б було не затвердити існування таких юній, в яких провід спочиває в руках комуністів, хоч він був вибраний формальним шляхом. Республіканський сенатор Вільям Дженнер із стейту Індіяна твердив, що об'єднання американських транспортових робітників, яке, як комуністичне, викинув із своїх рядів К.І.О, існує далі і має доступ до праць, що мають велике значення для внутрішньої і зовнішньої безпеки країни.

Совєтську мовчанку на запит студентів відносно України відмічено в Конґресовому Протоколі

Вашинґтон. — В Конґресовому Протоколі (Рекорді) з 22-го травня відмічено, на пропозицію конґресмена Лоренса Смита з Віскансин, факт, що делеґації підсовєтської України й підсовєтської Білорусі в Об'єднаних Націях не дали жадної відповіді на листа студентів Джорджтавнського університету відносно становища тих делеґацій до внесеної в Конґресі З'єдинених Держав пропозиції в справі нав'язання безпосередніх дипломатичних зв'язків між З'єдиненими Державами й згаданими підсовєтськими республіками. Зміст листа студентів до голови делеґації підсовєтської України, проф. Барановського, був поданий в „Свободі" з 23-го травня.

Танцюристи теж „вибирають волю"

Берлін. — Пара передових балетних танцюристів Будапештської Опери „вибрали волю" й втекли до західньої частини Берліну одну годину перед відкриттям сцени та їхньою прем'єрою в совєтській частині міста. Втікачі — це пріма-балерина Будапештської опери Нора Ковач та її партнер і чоловік Іствап Раб. Перейшовши на захід, вони заявили, що „мають вже досить балету на наказ" та хочуть танцювати так, як їм це подобається. Спеціяльний вишкіл і „перевиховання" в Москві, на яке висилав їх комуно-мадярський уряд, нічого не допомогло й артисти використали першу нагоду, щоб „вибрати волю"..

ПЛЯНУЮТЬ ВТРИМАТИ СИЛЬНУ ЕКОНОМІКУ ЗДА

Вашинґтон. — Уряд ЗДА плянує втримати теперішню сильну економіку країни та не допустити до інфляції ані дефляції американської валюти. В тій цілі протягом двох тижнів департамент скарбу, торгівлі, здоров'я й виховання, праці, внутрішніх справ та інших департаментів, — мають предложити свої пляни в цьому напрямку. Урядові кола підкреслюють, що ще не заіснував стан необхідности, а президент Айзенгавер заявив в телевізійній промові, що він старається про здорову фінансову й валютову політику. Пляни поодиноких департаментів будуть предложені Раді Економічних Дорадників, яка тепер не урядує, бо Конґрес відмовив був видатків президентові Трумановi на її утримання, але яка, надіються, буде реактивована президентом Айзенгавером з днем 1 липня ц. р. Президент просив Конґрес ,щоб відновити цю Раду Економічних Дорадників. Тепер не грозить пониження господарської сили ЗДА, але воно могло б настати тоді, коли треба було б понизити продукцію для військової оборони. Тоді треба б знову наложити обмеження для кредитів ,щоб не допустити до інфляції валюти. Уряд за всяку ціну хоче зберегти рівновагу між силами інфляції та пониження в продукції і теперішнім станом високого затруднення. В тій цілі плянується цілий ряд публічних робіт, як будування нових і покращання існуючих автострад, також і в сільських округах, розбудова літовищ, нових шкіл, шпиталів, та інших будов для публічного вжитку. Ці всі пляни мали б здійснюватися тільки тоді, коли зайде дійсна потреба, а уряд приготовляється на всі можливості.

НА ЕКРАНІ ПОДІЙ

Британський прем'єр Черчил запропонував недавно негайну зустріч голів західніх великодержав з совєтським прем'єром Маленковим і в цьому підтримали його тепер прем'єри інших країн британської спільноти народів. Президент Айзенгавер обстоює своє домагання, щоб Москва насамперед дала практичні докази своєї „доброї волі" в її теперішній „мировій офензиві" й тому запропонував насамперед зустріч головних керівників американської, британської й французької політики, що має відбутися вже в цьому місяці на Бермудах, якщо до того часу Франція переможе свою урядову кризу та вибере собі нового прем'єра. Тимчасом, доказ совєтської „доброї волі" виявила мехіканська поліція...

Найбільший мехіканський щоденник „Ексцельсіор" повідомив, що мехіканська поліція виявила керовану з Москви змову на захоплення влади комуністами в країнах Латинської Америки й на переміну їх в совєтських сателітів. Згідно з документальними даними, які здобула мехіканська поліція, Кремль створив собі власне в Мехіко централю своєї підривної роботи в країнах Центральної й Південної Америки. Щоб не викликувати підозрень, практичну роботу в цій ділянці ведуть дипломатичні представництва комуністичної Польщі й Чехословаччини, користуючись при цьому зорганізованими ними місцевими комуністичними п'ятими колонами та комуністичними й соціялістичними діячами з інших країн, що перебувають на вигнанні в Мехіко. Згідно з здобутими мехіканською поліцією даними, совєтська амбасада в Мехіко має повну контролю над 32 комуністичними ячейками в поодиноких південно-американських країнах.

Тимчасом, події в комуністичній Чехословаччині виявляють, звідки Москва та її сателіти беруть гроші на того роду акцію „доброї волі". Два місяці дому новий комуністичний президент Чехословаччини заповів чехам „рай на землі" і той рай проявився тепер в тому, що уряд здевалював гроші так, що за важко запрацьованих досі 50 корон чехи дістають одну нову корону. Різночасно уряд поінформував тих, які мали більші ощадності в банках, щоб вони про них радше забули. Так само цілком обезвартіснено закуплені громадянами державні облігації. При такому повному обезвартісненню дотеперішньої валюти, ціни на деякі товари зменшено тільки на 12%. В додатку, уряд проголосив декрет про необмежену часом примусову працю робітників поза їх нормальним 8-годинним днем праці.

В Італії припинено вже, згідно з законом, кампанію до виборів, що мають відбутися в неділю 7-го червня. Останнім „актом" тої кампанії були передвиборчі заворушення в низці італійських міст, зокрема в Неаполі, де прийшло до зудару між поліцією й нео-фашистами, при чому 34 особи були поранені й коло 100 заарештованих.

КРИЗА ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Париж. — Французька Національна Асамблея відкинула вчора кандидатуру на прем'єра радикального фінансового спеціяліста Пієра Мендеса-Франса, затягаючи ще на далі кризу уряду. В користь тієї кандидатури віддано 301 голос, 119 голосів було проти, а понад 200 членів Асамблеї здержались від голосування. Мендес-Франс, прийнявши запропоновану йому президентом Оріолем кандидатуру на прем'єра, намагався впродовж останніх двох днів здобути підтримку більшости Асамблеї, пропонуючи головно фінансову й господарську реформу, що мало б згідно з його твердженням, повернути Франції її міжнародний авторитет та внутрішню стабільність і добробут. Він зокрема обіцяв „зменшення тягарів війни в Індо-Китаї" й це мало перерішити його невдачу, бо сильно заступлені в Асамблеї праві партії побоювались, що зменшення тих тягарів в Азії він може розуміти як капітуляцію в індо-китайській війні. З відкиненням Асамблеєю кандидатури Мендеса криза французького уряду увійшла вже в свій третій тиждень, після того, як прем'єр Рене Маєр і його уряд пішли у відставку, не діставши від Асамблеї апробати на їхні пропозиції щодо бюджетових скорочень. Відкинення кандидатури Мендеса ще більше комплікує справу створення нового уряду, бо радикали тепер заповіли, що вони голосуватимуть проти кандидатів з тих партій, які голосували проти Мендеса. Продовжувана криза французького уряду комплікує теж низку міжнародних справ, зокрема заповіджену зустріч на Бермудах керівників політики західніх великодержав, в якій має взяти участь теж прем'єр Франції.

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

РОЗМОВИ З ПУБЛІКОЮ

Президент Айзенгавер та чотири члени його кабінету розмовляли минулої середи з широкими масами американського народу про різні проблеми, які живо обходять і журять, як і уряд, так і загал населення. Річ ясна, що тільки радіо й телевізія могли уможливити таку розмову, якій прислухувались, цілком певно, десятки мільйонів американців. Розмову цю деякі газети назвали жартовливо „семінарем", себто „науковою лекцією" президента та його кабінету про державні справи. Та як би її хто не називав, вона загалові подобалась.

Це перший раз в американській історії президент держави виступив разом з чотирьома своїми міністрами, щоб обговорити спільно й прилюдно такі проблеми, що цікавлять кожного громадянина. Податки, федеральний бюджет, оборона країни, дорожнеча, вартість доляра, старече забезпечення, ціна на фармерські продукти, боротьба з підривними елементами — це все справи дуже актуальні, широко обговорювані в кожній хаті. А саме про них говорили просто й ясно президент та члени його кабінету. Всього вони не сказали, широкого предмету не вичерпали, бо таке неможливе в так короткому часі, який мали до розпорядимости, але часу і нагоди не змарнували. Вислід: загальне побажання, щоб таких розмов було якнайбільше.

Хоч розмови велися головно на тему домашніх справ, добре сталося, що президент також і при цій нагоді заговорив про „Мюнхен", заповідаючи, що „нового Мюнхену" не буде. Це відіб'ється добрим відгомоном в Европі серед поневолених Москвою народів, бо якраз останнім часом іде завзята пропаґанда на порозуміння з Кремлем. В таких обставинах треба б знати, яке порозуміння, то за яку ціну, але такого питання не ставлять. Як знаємо, совєтська „мирова офензива" має тепер щодо цього добре поле до popису, бо в самих демократіях, як от в Англії, настоюють, щоб про ціну не говорити. Мовляв, вона готова не допустити до розмови з Маленковим. Тому добре, що президент Айзенгавер згадав про „новий Мюнхен", бо тим він вияснив теж і те становище, яке займатиме Америка в переговорах „Трьох" на Бермудських островах.

Але ми, американські українці, мусимо і тут не забувати, що й теперішня тверда постава ЗДА відноситься тільки до таких проблем, як перемир'я в Кореї, припинення війни в Індо-Китаю, об'єднана вільна Німеччина, вільна Австрія, Чехословаччина, Польща, Румунія, Угорщина, чи Болгарія, а не вільна Україна, чи навіть вільні балтійські країни, що ще донині мають свої незалежні представництва в демократіях. Треба буде покласти ще дуже багато праці, щоб політика визволення ЗДА обіймала дійсно всі народи, поневолені Москвою.

Наразі для Америки найважливіше те, щоб вона була дійсно сильною, бо тільки тоді її слово заважуватиме на міжнародному полі, бо тільки тоді буде з ним рахуватись Москва. Президент Айзенгавер запевняв, що хоч видатки бюджету зменшено, то це не відоб'ється на програмі оборони країни. До цього додав ще слово секретар скарбу, Джордж Гомфрі, запевняючи, що 73% усіх грошей іде на оборонні цілі. Це й причина, чому не можна цього року збалянсувати федеральний бюджет і чому матимемо дефіцит та чому не можна зменшити податків.

Цікаво теж говорив генеральний прокуратор Бровнел про комуністів як тих, що змагають насиллям і силою до державного перевороту, чи чужинних аґентів та інших підривних елементів, включно з нельояльними службовцями. Ця справа теж в добрих руках.

З промови президента не можна було винести враження, що міжнароднє положення поправиться. Тим самим Америка буде змушена далі зброїтись і далі видавати величезні суми на зброєння. Проте, якщо не зайдуть якісь надзвичайні міжнародні комплікації, новий рік готов принести деяку податкову знижку, а навіть збалянсування бюджету. Всі ці обрахунки може одначе перекреслити Кремль якоюсь новою аґресією, чи посиленням тих війн, що їх провадить в Кореї та Індо-Китаю.

НА „ОБЩЕРОСІЙСЬКОМУ" ЯРМАРКОВІ

Дійшло до Ню Йорку найновіше 22 число журналу Російський Демократ, який можна вважати неофіційним органом створеного Американським Комітетом КЦАБу, бо його редагує п. Мельгунов, голова КЦАБу, і він цілковито присвячений проблемам, зв'язаним з цією організацією.

Становище КЦАБу журнал вважає критичним, серед його партнерів панує почуття недовір'я, на січневій конференції виявилися такі непередбачені труднощі, що поставили під загрозу дальше існування координаційного центру. В той самий день, коли Американський Комітет змінив свою назву, очолюваний Мельгуновим союз вийшов, в знак протесту, з КЦАБу. В заяві з проводу цього кроку говориться, що при створенні КЦАБу союз Мельгунова, стиснувши серце, пішов на компроміс і погодився на відсутність слова „Росія" в назві координаційного центру з тією умовою, що це слово буде збережене в назві Американського Комітету. „Попередня назва Ам. Комітету була ґарантією, що ніякі прямі чи побіжні замахи на принцип непередрішення, говориться в заяві, покладеного в основу координаційного центру, не можуть мати успіху, звідки б вони не походили. Зміна назви Ам. Комітетом сприймалась, навпаки, як очевидна поступка вимогам „самостійників", скерована на розвал політичної плятформи статуту КЦАБу".

Різні запевнення Американського Комітету примусили союз Мельгунова повернутись до КЦАБу.

На січневій конференції гостро стояло питання про розширення складу КЦАБу. Йшла мова про прийняття до його складу „Українського Визвольного Руху" Гулая і „федералістів" Богатирчука. Про це журнал пише досить путано: конференція „по суті позитивно вирішила питання", але „з тактичних міркувань реалізація цієї постанови відкладена на 30 квітня, коли збереться нова конференція координаційного центру". З інших інформацій знаємо, що січнева конференція простою більшістю голосів (націоналів і меньшовицької Ліґи) відхилила прийняття цих фальшивих „українських" організацій.

Російський Демократ, заступаючи становище КЦАБу, детально пояснює тезу про непередрішення національного питання, як його розуміють росіяни. Ось що з цього приводу пише журнал: питання про суверенну Соборну Українську Державу може бути порушене лише тоді, коли буде ліквідована совєтська влада на всій території СССР. Після звільнення всього СССР буде створено на місце комуністичної влади інший центральний уряд (Учредітельне Народноє Собраніє). І лише після цього „в більш чи менш нормальних умовах державного життя" почнеться „народноє волеізлияніє", тобто голосування чи хочуть, наприклад, українці жити окремим державним життям, чи належати до реставрованої російської імперії. При чому в голосуванні прийматимуть участь не лише українці, а все населення СССР в тому числі і росіяни. Журнал зазначає що кожна група „має право на еміґрації по своєму толкувати формулу про волевиявлення в залежності від своєї ідеології".

Автори журналу, щоб заспокоїти російське суспільство занепокоєне „розчленітельною" політикою КЦАБу, солідаризуються з національним гнобленням московської диктатури і вітають її боротьбу з „сепаратістами" внутрі СССР. І ця протинаціональна політика Москви улегшить в майбутньому зберегти загарбані Росією національні території. Російський демократ радіє що большевизм „укріпив внутрішню зв'язаність російських народів". Хоч совєтська влада через створення національних республік і насаджує сепаратизм, але зате „другою рукою періодично зрізає всі ті елементи, які б могли очолити цей сепаратизм". Автори журналу доходять до такої наївности, що снують пляни, які можливі лише на папері та в їхній старечій уяві. Вони пишуть: „Небезпека розчленування була б реальною лише в тому випадкові, коли б допускалось вирішення національного питання місцевими зібраннями в міру того, як від большевизму звільнялась в ході зовнішньої війни та чи інша частина Росії". Одначе таку можливість забороняє статут КЦАБу. І росіяни чомусь вірять, що цей статут допоможе їм зберегти вже давно похоронену російську імперію. Російський Демократ називає СССР Росією і все населення СССР росіянами, щоб таким чином витворити „общеросійський" політичний клімат і окремі нації здеґрадувати до рівня племен, народностей, реґіональних груп.

Росіяни постійно обвинувачують „сепаратистів", що вони ведуть пропаґанду ненависти до всього російського народу. Але чи таким писанням вони самі не породжують таке недовір'я до російської політики, чого не може зробити ніяка пропаґанда сепаратистів? Треба лише передруковувати з російських видань окремі місця і ніякої пропаґанди проти них вести не потрібно. Через все писання Російського Демократа червоною ниткою проходить розгубленість, запутаність в противоріччях, недовір'я до себе і до інших, фальшування очевидних фактів, непевність у свої сили. Зрештою журнал сам зазначає: „Якщо Росія є штучним конґльомератом, то її цілість ніякими залізними обручами не зберегти". (Л Л)

Іван Кедрин

С. В. ПЕТЛЮРА Й Е. М. КОНОВАЛЕЦЬ

Бажанням автора цих рядків є підкреслити значення в новітній історії України Симона Петлюри й Євгена Коновальця, як людей і як співтворців та співучасників українського визвольницького здвигу в рр. 1917-21 та після тих років — аж до їхньої смерти.

Писані ці завваги під враженням масових концертів-академій, що відбулися в минулому місяці травні по цьому боці залізної завіси в розпорошених по світі українських громадах — під фірмою „Свята Героїв". Під отими святами героїв розумілося зправила святкування роковин смерти С. В. Петлюри й Е. М. Коновальця, при чому тільки рідко додавано туди ще й імена Р. Шухевича-Чупринки й „безіменних героїв". Залишаємо тут зовсім на боці доцільність святкування пам'яти С. В. Петлюри й Е. М. Коновальця разом, бо це зовсім інша тема, яка не тільки технічно не вміщалась би в рямці однієї газетної статті, але й по суті — відірвана від нашої цілі. Ця наша ціль — дефініювати історичну ролю й історичне значення чільних постатей новітньої історії України й не причепляти їм окреслень, які є просто викривленням цієї ролі і невірним її представленням, тому не вивищують їх, а навпаки, обнижують вартість в перспективі часу.

Що розуміємо під геройством? Безмірну особисту відвагу, самопосвяту, бравуру, самопожертву в ім'я вищої ідеальної цілі. Символом патріотичного геройства у всесвітній історії став грек Леонід, що в 80 р. перед н. Хр., боронив просмику Термопілі перед навалою персів і згинув разом із своїми 300 спартанцями та 700 теспійцями. Героєм був безіменний грек, що після бою під Маратоном (490 р. перед Хр.) біг 26 ам. миль до свого рідного міста Атени, а прибігши туди крикнув „Перемога!" — і впав мертвий на розрив серця. Героями були сотні тисяч відважних вояків в усіх війнах всіх часів і народів, що виявляли надзвичайну особисту відвагу в обличчі ворога. Героями можуть бути не тільки вояки на полі бою, але й у тайних місіях, що вимагають величезного патріотизму, здисциплінованости, натуги сил і відваги. В новітній історії України безчисленна маса героїв. Героями були безумовно юнаки київських високих шкіл, які вірили, що вони можуть заступити дорогу ворогові в його поході проти Києва, пішли без попереднього військового вишколу і без відповідної зброї під Крути і загинули там (29 січня 1918). Героями були безумовно 359 вояків і старшин, що відмовились вибрати життя за ціну зради гаслам, в ім'я яких боролися, і всі до одного були розстріляні під Базаром (29 листопада 1921). Недавно почув я про дівчину, яка в 1920-их роках, вже після заломання української визвольної війни та окупації всієї України большевиками, безліч разів проходила з Кам'янця Подільського через Збруч до Галичини, щоб приносити звідтіль вістки й літературу, та вкінці згинула замучена в місцевій ЧК, не зрадивши ніодного прізвища, — це була дійсна і незаперечна геройка. Слушно до жінок-героїнь зараховують Ольгу Басараб, що так само згинула у львівській в'язниці, на смерть замучена польськими поліціянтами серед допитів, і не зрадила ніяких подробиць своєї організації. Нема сумніву, що до героїв треба зарахувати всіх тих молодих юнаків і дівчат, які діяли в безмежній самопосвяті в рядах українського підпілля 30-их рр. в Польщі, вірючи в правильність своїх дій для добра України. Їх символом стали Білас і Данилишин, які навіть не старалися провірити, чи правдою є, що Тадей Голувко, насправді польський ліберал, колишній чільний соціяліст, радний міста Варшави і соймовий посол, зрештою без великих політичних впливів на політику Варшави, був дійсно автором поліційної карної експедиції проти українців в Польщі в 1930 р., послухали приказу, пішли ніччю до дому в Трускавці, де жив Голувко (м ін. української власности), застрілили його, потім взяли участь в ще одному нападі на польську пошту, були схоплені і згинули на шибениці з окликом „Ще не вмерла Україна!" При ствердженні геройського вчинку ніхто не питається про його політичну вартість, про доцільність. Героїв нагороджують по смерти золотими медалями, геройство символізують кам'яні плити на могилах Невідомих Вояків, що на них складається з пієтизмом вінки, символи нашої вдячности і пошани.

Симон Петлюра був спершу журналістом, потім революційним діячем і силою своєї індивідуальности, силою своєї віри в потребу збройної війни проти Росії, свого ідеалізму і свого інтелекту вийшов на шпилі військово-політичної кар'єри часів Української Народної Республіки. Був членом Директорії і став головою Директорії, фактично президентом УНР, головою української держави. В ході визвольних змагань і за часів перебування на еміґрації виростав щораз яскравіше на державного діяча і залишив по собі чимало доказів того свого політичного формату. У цьому безумовно подібний і Євген Коновалець. Людина також без високої військової освіти, але з великим організаційним талантом та фанатичний прихильник збройної сили України, був радше політиком, як полководцем і, як Петлюра, плянування і ведення військових операцій доручав військовикам із школою генерального штабу. Так само виростав у ході подій і набірав формату державного діяча, вищого понад пересічну мірку сучасних йому українських політиків. Не мав того дару слова, що С. В. Петлюра, з Божої ласки промовець, але мав напр. небуденну прикмету ладнати з діячами прерізних таборів, вдержувати з ними тісні особисті зв'язки й підноситись у тих зв'язках понад рівень писаної програми власної партії. І, як С. В. Петлюра, був вічним активістом та безпардонним продовжником боротьби проти большевицької Росії. І за те обидва згинули, як жертви московсько-большевицької змови, згинули подібною смертю з рук насланих вбивників та в одному травні місяці, хоч і з різницею 8 років між отими двома подіями.

За своє значення, що його вони мали в українській політиці, один як екзильний голова держави, другий як голова революційної організації, згинули в атентатах, заранжованих Москвою. Але, при чому тут назва „герої"? „Ди Ворлд Алманак", щорічна підручна інформаційно-політична книжка, видання „Ню Йорк Ворлд Телеграф енд Сан", має окремий уступ п. н. „Найважливіші політичні атентати від 1865 р.", де вичислено кількасот дат і імен: коронованих володарів, президентів держав, чільних політиків, державних мужів, високих військовиків, дипломатів. Є там і два американські президенти, Абрагам Линколн (згинув 14 квітня 1865) і Вільям Мек Кінлі (6 вересня 1901). Кого з отих кількасот жертв терору їх земляки називали героями?. Є в отому Альманаху записана теж подія: „1926, 25 травня. Ген. Симон Петлюра, лідер Української Республіки, в Парижі". Лідер Республіки, президент, голова держави, жертва свого становища, свого політичного значення, своєї популярности, свого авторитету, свого активізму, небезпечного ворогові. Д. Д. Айзенгавера і Мек Артура називали інколи „національними героями" Америки, як передових полководців в останній війні. З хвилиною, як

(Закінчення на стор. 3)

НЕБЕЗПЕЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ

(Від нашого кореспондента з Лондону)

„Невже нічого непотрібно, окрім наживи?" Так писав у своєму листі чеський еміґрант, славнозвісний педагоґ і філософ і заразом політик — Янос Амос Коменський, після руїни своїх надій на поміч Англії та інших держав для відновлення чеської незалежности в 17 столітті.

До деякої міри історія повторюється, тільки в більшому розмірі і з дуже небезпечними перспективами для свободи і незалежности народів усього світу.

Сталін вів „холодну війну" зовсім безоглядно. Він був певен, що цивілізований світ „ковтне" все, що він положить вільним націям на стіл. Наступники Сталіна переконалися, що вже політика залякування не діє на вільний світ. Отже, за давнім Леніновим рецептом, іде нова спроба заспокоїти вільні народи і їх уряди „мировою офензивою". Ця офензива почалася на всіх фронтах: мов із рогу обильности сиплються „мирові пропозиції" від Москви та її сателітів.

На початку преса і урядові кола прийняли московську „мирову офензиву" з великим недовір'ям. Але потроху бажання миру почало впливати і на думки людей. Велика частина преси підхопила мирові пропозиції Маленкова з надіями і аналізує кожний крок і кожну букву в нових заявах Сталінових наступників.

Німеччина сподівається досягнути злуки своїх земель і забезпечення „невтральности" між Сходом і Заходом. Франція рада б мати спокій з сусідньою німецькою небезпекою, зробивши Німеччину на довший час безмовною в справах европейської політики. Окрім того, у Франції є велике бажання скінчити війну з комуністами в Індо-Китаї і присвятити свої сили господарству своєї країни.

Не менше бажання миру є в Англії. Тут є група політиків, що підозріває на кожнім кроці політичних провідників Америки, за попередньої і за теперішньої адміністрації, нібито вони готують аґресію на СССР. Ім'я Джана Фостера Доллеса вимовляють деякі противники уявленої „американської домінації" з наголосом майже совєтським, як того, що не хоче з Москвою миру. Декому ввижаються великі можливості торговлі з СССР і довгі-довгі роки „співжиття" з недавнім союзником у війні проти Гітлера.

Ці настрої і бажання можна зрозуміти в „людях на вулиці", що живуть недалекою перспективою і не заглядають далеко в будучність. Однак є небезпека для суспільства, коли такі „обивательські" настрої охоплюють відповідальні кола народу.

Є давня французька приказка: „Володіти, це значить — передбачати, а передбачати значить — знати". На жаль, і досі знання совєтсько-московської політики в цій країні як і в Західній Европі дуже мале. Наших робітників, бувших ДП, їх колеґи по праці, англійці, питають ще й досі, не розуміючи абсурду, чому вони не їдуть додому на Різдво або на Великдень, щоб провідати своїх рідних і приятелів в СССР...

Яке передбачення можна собі створити на підставі „мирової офензиви" Москви? Жив у 4 віці перед Христом в Атенах знаменитий Демостен, політик і промовець. Всю силу свого таланту вложив цей чоловік на те, щоб показати своїм землякам небезпеку, що грозила вільним грекам від Македонії. Він казав, що кожне грецьке місто стане жертвою Филипа, володаря Македонії, якщо дасть пройти брамою ослові з мішком македонського золота.

Це ділось у 4 віці перед Христом, коли не було ще такої пропаґанди, яку здібна розвивати Москва в нашій добі. Не золото тут рішає, а сила ідеї, правда, перекрученої і спотвореної московською практикою, але такої, що ще діє в світі і зводить на манівці навіть визначних людей, на високих посадах, незалежних і, на свій лад, „чесних". Імена Алджера Гісса (американця), і британських дипломатів МекЛіна та Берджеса, що стали на службу ворогові своєї батьківщини, московській диктатурі, показують, як далеко сягає небезпека. Тепер, твердять поінформовані люди, МекЛін керує „мировою офензивою" з Москви. Однак, у пресі Лондону та інших міст Британії надії на мир і на комерцію з Совєтською імперією ростуть.

П. А.

В. Г. Верган

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ФРАНКА

(В 67 річницю його народин)

(8)

Про рутенізм Франко каже: „Галицькі рутенці, це не жадна етнографічна ані історична, це чисто технічна назва. Вона обіймає собою збір певних характеристичних прикмет, і як така, являється психологічним терміном. Її основою, на мою думку, каже Франко, треба вважати буржуазні (міщанські) інстинкти. Тип буржуа, що панує серед західноевропейської інтеліґенції, не виробився серед галицько-руської інтеліґенції, не запанував ще гордо та самовладно, але прикмети, характеристичні для буржуа, являються, хоч і врозріб, і розростаються щораз сильніше. Осібники, визначені тими прикметами, не знають ще їх суті, хоч і носять їх у собі. Вони не можуть критися з своїми інстинктами, хоч ті інстинкти ще не доросли до такої сили, щоб могли виявляти себе визначними вчинками. Оце властивість рутенства. Воно переходовий тип, що зазначує епоху розкладу та перевороту суспільства. Воно проявляється в різнородних видах, різнородне відповідно до різних темпераментів та ступнів освіти, та проте воно все однакове в своїй суті"*).

Всі ці зовнішні і внутрішні обставини мусіли довести до конфлікту кожного, хто тверезо дивився у майбутнє свойого народу. Франко, сягнувши в минуле свойого народу, мусів і сягнути думками в його майбутнє. Він мусів знайти твердий ґрунт, щоб на ньому цю майбутність творити. Він мусів рівночасно і сам себе опреділити і з становища соціяльного і політичного.

Своїми першими творами він заявляв ясно, що полем його діяльности широка народна нива, що народ його основа, що він сам робітник на народній ниві, що він вірить в силу духа і його перемогу. Ще 1875 р., коли він писав першу поему „Бунт Митуси", усі свої симпатії ставив по стороні співака-Митуси, який не побоявся стати на чолі свого народу та сказати князеві Данилові правду. Митуса навіть смерти не боїться, бо вірить, що він своїми вчинками житиме і після неї. Він гордо заявляє князеві:

„Казни м'я, — на смерть [готов, —
Своїх дум я не зрекусь.
Я охотно рад пролити кров,
Скорше ката зви, не трусь!
Но кровавий безголовий [труп,
Жити я буду вовік
І страшилищем тиранам [всім
Стану грізний чоловік".
(„Бунт Митуси")

Від ідейного позитивізму, через романтизм і реалізм доходить Франко до конструктивізму, цебто до розумної настанови до всякого будівництва. У згаданій вже промові на своєму ювілею він про це каже так:

„Я бачив від малечку, що нашому селянинові ніщо не приходить без важкої праці; пізніше я пізнав, що й нам усім як нації ніщо не прийде задармо, що нам ні від кого ніякої ласки надіятися".

Своїми думками та критикою сучасних йому відносин входить Франко у конфлікт не тільки з українською дійсністю, але й з австрійською владою. Всі тоді боялися соціялістичних ідей, які з невиданою швидкістю ширилися серед студентства і робітництва. В Галичині пропаґатором соціялістичних ідей був Болєслав Лімановскі. Від 1870 р. вдалося йому нав'язати знайомство зі студентами та рухливішими робітниками Августом Скерле, Антоном Маньковським і Остапом Даниллюком і за їх допомогою заснувати товариство складачів „Постемп", яке зачало видавати свій часопис „Чцьонка". Завдяки цій орґанізації у Львові почали вибухати страйки. У всій майже пресі почали появлятися статті, які живо обговорювали і дискутували актуальні події та соц. ідеї. Краківський „Час" вдарив на тривогу, що вся східна Галичина захоплена соціялістичною пропаґандою і дораджував урядові, щоб він звернув на це пильну увагу. Дуже в пригоді стали тоді москвофіли, які налякані тим, що молодь почала їх масово покидати, почали робити на неї доноси до поліції.

В травні 1877 р. поліція почала арешти. В тому самому часі приїхав до Львова польський соціяліст Михайло Котурніцкі та привіз з собою соціялістичну літературу і листи до різних осіб, поляків і українців. Між листами, що їх привіз Котурніцкі, були також листи Михайла Драгоманова до Михайла Павлика і Івана Мандичевського. Як поліція арештувала Котурніцкого, то знайшла в нього і літературу і листи та почала арештувати тих, кого згадувалось у листах Драгоманова. Тоді арештовано Івана Франка, та вручено акт обвинувачення, в якому твердили, що М. Драгоманів ширить соціялізм від Дніпра аж по Карпати, та що він посередник між українськими соціялістами на Україні і в Галичині.

— — — — —

Труси, арешти, процес і засуди кинули страх на українське громадянство. Коли тільки появлялася яка брошура, що порушувала соціяльні проблеми чи питання, то вся москвофільська преса піднімала крик, що „наші села і міста заливає гнилий західний комунізм і соціялізм". Народовці також боялися говорити про соціялізм і устами В. Барвінського заявляли, що соціялізм приносить українцям лихо тому, що „індивідуальний характер нашого народу оказується противним комуністичній і соціялістичній нівеляції". В тому самому часі Данило Танячкевич (А. Будеволя) в часописі „Правда" писав.

„Ми на ніяку пропаґанду соціялізму з інтенсивного інтересу нашої народности, іменно задля самих найкардинальніших ідей, які ми у самі засновини нашого, надійсь, величнього прогресу народнього вложити мусимо, пристати не можемо. Не ті ми люди та й не той ми народ!" У цій самій статті він доказував, що „українські соціялісти єсть причепи до соціялістів московських, попхнуті туди російським правлінням" і що „російське правління єсть один-однісінький мотор соціялістичного руху між українською молоддю"**).

Про свій перший арешт Франко в автобіографії пише: „Мене трактовано, як звичайного злодія, посаджено між самих злодіїв та волоцюг, яких бувало в одній камері зі мною по 14-18. Перекидувано з камери до камери при ненастанних ревізіях та придирках (се, бач, за те, що „писав", себто записував на припадково роздобутих картках паперу і припадково роздобутим олівцем пісні та приповідки з уст союзників або свої вірші), а кілька тижнів я просидів у такій камері, що мала тільки одно вікно і містила 12 людей, з яких 8 спали на тапчані, а 4 під тапчаном з недостачі місця. З протекції, для свіжого повітря, мені арештанти відступили „найліпше місце" до спання — під вікном насупроти дверей. А що вікно через задуху мусіло бути день і ніч відчинене і до дверей продувало, то я рано будився, маючи на голові повно снігу, навіяного з вікна".

У зв'язку з арештуванням Франка не минули труси і дому о. Рошкевича, батька Ольги, Франкової нареченої. На щастя, в Рошкевичів випав трус щасливо; його перевів слідчий суддя з Долини дуже обережно, повідомляючи наперед через польського ксьондза в Велдіжі, що він приїде до Лолина. Хоч все пройшло як найкраще, то о. Рошкевич був дуже лихий на Франка, а ще більше на Драгоманова, приписуючи йому зведення юнаків, між ними й Франка, на манівці***).

*) І. Франко, Оповідання „Рутенці".

**) А. Будеволя. „Правда", 1877, стор. 175.

***) М. Возняк „Автобіографічний елемент в оповіданні Франка „На дні", „Живе слово", ч. 3. Львів 1939 року. стор. 22-23.

Довкола однієї книги

МИКОЛА ПРИХОДЬКО І ЙОГО „ВОН ОФ ФІФТІН МІЛЬЙОН"

В Торонті мало є таких, що не знали б Миколи Приходька. Ще заки появилася його славетна книжка „Один з п'ятнадцяти мільйонів", холодного з першого погляду і спокійного її автора знали всі, хто бере активну участь у громадському житті і його нераз можна було почути із сцени, з якої він безпардонно розправлявся з комунізмом та його агентурами в Канаді. Кілька менших публікацій, серед них елегантно видана англійська брошура „Комюнізм ін рреліті", знайомство з видатним канадійським редактором і публіцистом Вудсайдом, врешті поважне становище в однім з найбільших виробництв сільсько-господарських машин в Торонті, якого він добився, починаючи з простого робітника та на якому він поміг соткам українців, все це зробило з Миколи Приходька відому постать, до якої всі мали високу пошану і повагу. Знали теж всі дружину „професора" (такий титул Микола Приходько має, але завжди просить він не вживати його в зустрічі з ним) і його діток.

Микола Приходько спокійний і зрівноважений, скромний і суворий до себе, далекий від тієї напушености, яку напевно ми зустріли б у багатьох наших земляків, якби за ними стояв такий успіх як за нашим „професором". Бо прізвище колись невідомого д і п і с т а Миколи Приходька сьогодні загально відоме в Канаді і поза нею, його фотографії були в найбільших журналах, про його книжку писали стільки, скільки мабуть, не писали досі ні про яку іншу книжку українського автора. Книжка „Один з п'ятнадцяти мільйонів" — одна з небагатьох книжок, що добула світовий розголос і нашому землякові і його батьківщині, нашій трагічній та геройській Україні.

В Миколи Приходька варт посидіти. Щойно, коли переглянете десяток течок, з'ясуєте собі, що таке книжка нашого земляка. Ви напевне її знаєте, це 236-сторінкове видання Литл Бравн що червоною обгорткою та написом „Вон оф фіфтін мільйон" звертає на себе загальну увагу. Але напевне буде вам цікаво, що у нашого автора кількадесять листів від таки справді найбільших цього світу, які не можуть нахвалити її і серед них є листи з підписом през. Айзенгавера, Форстера Даллеса, Сен Лорана, мін. Герриса, ген. Рокінґгема, Дюї, ген. Ведел Смита, пані Рузвелт і ще, і ще, — все прізвища, що їх знає світ.

В іншій течці Микола Приходько має рецензії на свою книжку, ясно, що ті, які він зміг дістати чи які надіслали йому приятелі. Це ціла маса вирізків з найрізніших газет і журналів, ціла копичка чисел тих періодиків — і кожний з них такий, що продістатись на його сторінки цінно і варто. Тут три рецензії з Ню Йорк Таймсу, рецензії з Ню Йоркера, Сатердей Рев'ю, Таймсу, з бюлетена канадійського Волстріту „Австлук" („книжка Приходька має місце серед великих книжок сучасности"), з Шікаґо Дейлі Нюз („з книжок про Совєти в останніх літах книжка Приходька найбільш заморожуюча і розторощуюча, це стріл Заходові"), з Юніверситі Квортерлі, де замітку написав проф. Кірксиелл, з Монтреал Газет, з Ню Йорк Геральд Трибюн, з Ню Йорк Ворлд Телеграм, з Виннипеґ Трибюн і ряд інших, всі такі, що якби їх зібрати в одну брошуру, то вже вона була б цікава для кожного українця. Серед авторів цих рецензій ви зустрінете і такого відомого Стерлінга Норта з Ню Йорк Ворлд Телеґрам, який дописує до п'ятидесяти журналів і газет та на якого рецензію в листі до Миколи Приходька покликується през. Айзенгавер, такого Мартіна Ебіна з Сатердей Рев'ю, що присвячує свою увагу тільки найзамітнішим к н и ж к овим появам — і знову ряд прізвищ, про які забігають найвидатніші автори американського континенту. Серед тих рецензій, заміток і статтей є фотографії нашого земляка, кліші з окладинки книжки, вїмки з неї, а Стерлінґ Норт закінчує свою велику двошпальтову рецензію запитом „Що робити?" і тут же відповідає: „Купувати і читати цю книжку! Давати цю книжку всім своїм приятелям!"

Але найцікавіша течка в Миколи Приходька не та. Це течка, в якій є письмо, мабуть одиноке, що його досі дістав українець. Письмо від найвищого літературного об'єднання англомовного світу і впарі з тим найбільш відомої світової організації літераторів та публіцистів — від „Ди І н т е р н е ш е н е л Марк Твейн Сосаєт". На скромному письмі цієї установи, яка повідомляє нашого земляка, що приймає його у свої члени, ви бачите ряд прізвищ, з яких кожне — ціла історія. Членами цього товариства є Черчил, Сматс, Труман, Гувер, були членами Мекензі Кінґ, Рузвелт, Шо, Ллойд Джордж. Почесними членами Майрк Твейн Сосаєті є чи були Герст, Маршал, Мавнтбаттен, Сінклер, Німіц, Айнштайн, Айзенгавер, пані Чан-Кай-Шек, Андре Моруа, Томас Ман, Сіґрід Ундсет і ще десяток подібних. І серед них входить тепер прізвище нашого земляка, скромного українського еміґранта Миколи Приходька! Перше українське прізвище!

Але, як кажемо, наш земляк, ні трохи не має всім цим „заверненої" голови. Він такий, як я тямлю його з Німеччини і з перших місяців побуту в Канаді. Він спокійно показує мені чотири видання своєї книжки: велике канадійське і популярне канадійське, американське і англійське, призначене для Комонвелту, на яких видавцями фігурують найвидатніші, світової величини фірми. Він теж спокійно оповідає, що президент Мессі-Геррис, найбільшої фірми в Торонті, прочитавши „Один з п'ятнадцяти мільйонів", коштом тієї фірми закупив три тисячі примірників тієї книжки та роздав кожному з робітників свого підприємства. А коли питаєте, як проходить продажа „Ван оф фіфтін мільйон", так же спокійно переповідає вам, що на американському континенті якісь сили перебивають цьому, у книгарнях не виставляють її, або ховають між інші книжки так, що видно тільки хребет книжки, збувають покупців заввагою, що мовляв „тепер тих книжок так багато" і вони про неї не чули і т. д., словом агентура діє і по книгарнях і по розсильнях, дарма, що в ряді каталогів про цю книжку написано, як про „бест селлер" та поміщено її серед найважніших, серед так званих „дженерал букс".

— Проте — каже наш земляк, — я цим не знеохочуюсь. Я ці речі знаю і вони мене не дивують. Я цю книжку вважав своїм обов'язком, довгом перед моїми замученими рідними та земляками і коли вона сьогодні у світі — мені тепер наче лекше жити.

А коли питаємо, чи наш автор працює над чимсь новим, довідуємось зі спокійної, типової для Приходька завваги, що на столі в нього в роботі нова книжка з підсовєтського життя.

— Я не хочу називати її, ні подавати подробиць. Може ще нічого не вийде... — каже він, Микола Приходько, спокійно, всміхаючись добрим своїм обличчям. Так, ніби йдеться не про нього, а про якусь маленьку публікацію і її автора, не про Миколу Приходька, що добився до „Марк Твейн Сосайти" і не про книжку „Вон оф фіфтін мільйон", — один з найбільших успіхів нашої еміґрації.

Анатоль Курдидик.

35-та РІЧНИЦЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГРУЗІЇ

В чистій симпатичній залі готелю Рузвелт зібралося понад 200 осіб, з чого принайменше одну третю творили делеґації заприязнених або сусідуючих з Грузією народів. Свято, що почалося о годині 4.30 в дні 30 травня, відкрив голова Грузинської Асоціяції в Америці п. Лев Ломбадзе та візвав присутніх вставанням з місць вшанувати пам'ять президента Грузії.

З черги секретар Президії відчитав привіти: а) від Сенатської Комісії Закордонних Справ за підписом сенатора Вайлі; б) від Польського Конґресового Комітету за підписом Карла Розмарека; в) від Американ. Приятелів АБН за підписом д-ра Н. Процика.

Доволі велику лісту промовців, що виступили із усними привітами, започаткував гарною промовою б. Комісіонер Д. П. п. Едвард О'Коннор, який, прирівнюючи визвольну боротьбу Грузії до такої ж боротьби українців, козаків і других, підкреслив існування глибоко закоріненого почуття солідарности поміж неросійськими націями.

Представник Голосу Америки, голова Відділу для Справ Близького Сходу, виказав на прикладах боротьби туркестанів, грузинів, козаків, українців, повну безпідставність і неправдивість міту, який створили совєти, а саме міту про солідарність всіх народів, з яких ніби то виник новий совєтський нарід. Він згадав напр. про те, що місто Баку мало у 18 році тільки 11% росіян, а тепер воно має 50% росіян, що вказує на посилену асиміляцію.

Від білоруського Конґресового Комітету і від Клюбу „Прометей" промовляв д-р Щорс, який запевнив грузинів про глибокі симпатії білорусів та прометеївців до визвольної боротьби грузинів. Від лотишів промовляв заступник голови Лотишського Комітету в Ню Йорку. Від литовців з Ню Йорку склав привіт д-р Владас Вільямс. Представник румунів зазначив, що хоч Грузія, як і Румунія, втратили все, то не втратили віри в перемогу. Представник Туркестану і Північного Кавказу признав, що свого часу була зроблена помилка в тому, що оба народи не виступили спільно. Від українців, точніше від Н а ц і о н а л ь н о ї Ради, вітав присутніх проф. М. Встухів, що образово підкреслював іронію долі Грузії, поневолення якої царська Росія назвала „прісоєдінєніє", а совєтська Росія то саме поневолення назвала „освобождєніє". Глибоким політичним змислом відзначався виступ проф. Лева Добрянського, голови У. К. Комітету. Він твердив, що виходці з поза залізної заслони знають найбільш болючі місця совєтського кольоса і якщо не затратять перспективи, то зможуть скоординованими зусиллями добитися великих успіхів. Америка є бастіон свободи, а тому завдання тих представників, що опинилися в Америці є дуже відповідальне та вимагає об'єднаних виступів.

Д-р Степан Галамай, що заступав український відділ Американських П р и я т е л ів АБН, згадував приклади спільної визвольної боротьби грузинських і українських відділів Повстанчої Армії (напр. рейди командира Лиса на Кавказ) і вказував на внутрішні сили, що зумовлюють спільну боротьбу поневолених народів: з одного боку — це любов свободи одиниць і народів, а з другого — це воля до боротьби проти всякого насильства і аґресії.

З черги довшу, оперту на документах (напр. листи президентів Вилсона, Рузвельта та Айзенгавера) промову виголосив конґресмен Керстен. Це була щиро принципова і глибоко моральна екскурсія в сьогоднішні міжнародні стосунки. „Ми можемо йти на багато компромісів, але в питаннях волі людини ніякого компромісу не може бути" — заявив він при обговоренні справи виміни полонених в Кореї. В такій ситуації, коли совєти теж мають атомову бомбу, для Америки єдиний шлях — підтримувати визвольні змагання поневолених народів. Це була основна теза його симпатичної доповіді.

З привітами виступали ще вірмени, азербейджани, один білоруський генерал й інші.

Сміло можна сказати, що святкування 35-тої річниці незалежности Грузії було черговою маніфестацією єдности поневолених народів.

С. Г.

ПЛАСТУНКА — „МАСТЕР ОФ АРТС"

Відома серед пластових кругів, старша пластунка, Леся Храплива, донька знаного кооперативного діяча дир. Євгена Храпливого, минулого вівтірка отримала в Колумбійському університеті в Ню Йорку наукову степень „мастер оф артс". Л. Храплива спеціялізувалася в ділянці біології і в студіях, поминувши мовні труднощі, виявила небуденні успіхи. Л. Храплива відома також, як молода письменниця, що довів недавній її авторський виступ в Нюйоркському Літературно-Мистецькому Клюбі.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

„ІЗ МОСКВИ ПРИЙШЛА ВЕСНА"

Так пише „поет-початківець Михайло Вовк" у „Закарпатській правді" про весну на Закарпатті.

То не зерно — щастя сіє
Закарпатська сторона.
Ой, не з півдня, а з Росії,
Із Москви прийшла весна.

Оця весна прийшла „аж з Москви на українське Закарпаття та змушує наших селян „розгортати масовий рух за всебічний розвиток овочівства і садівництва, за створення потужної кормової бази для громадської худоби", щоб було що вивозити в Москву за ту „весну", яку Москва зволила прислати на Закарпаття. Але, видно, не всі українці тішаться „московською весною", бо місцева газета „виступає з гнівним словом критики проти тих, що зривають виконання трактористами норм виробітку, що допускають низьку якість робіт".

„СТРИЙ ЖИВЕ РАДІСНИМ, ТВОРЧИМ ЖИТТЯМ"

Редактор стрийської районної газети „Ленінським шляхом", М. Пименов, друкує довший допис про місто Стрий в Західній частині України і хвалиться, як то щасливо живуть тепер мешканці цього міста. „В кожним днем росте місто Стрий, ростуть його люди. Саме слово „безробіття" зникло з ужитку. Замість 6 тисяч безробітних, які тут були колись, тепер в місті є майже стільки ж стахановців і ударників". Автор кінчає свій допис такими словами: „Трудящі відродженого прикарпатського міста Стрия, як і всі радянські люди, живуть радісним, творчим життям". Бідний той дописувач. Він хвалиться навіть тим, що „ростуть люди" в Стрию. Поки що. Москва ще не знайшла способу, як би, то стримати ріст українських людей, бо як їх винищувати, то вона дуже добре знає. Також не пише автор цього допису, чому то аж він — Пименов — мусить редагувати стрийську газету, а не хтось із місцевих українців, які „живуть радісним життям". Невже вони самі не могли б щось написати про ту свою „радість і творчість"?

С. В. ПЕТЛЮРА Й Е. М. КОНОВАЛЕЦЬ

(Закінчення зі стор. 2)

ген. Д. Айзенгавер став президентом держави — він переходить до історії, як — головно — державний діяч.

В кожній нації є герої й є державні мужі. Для кожного з них є окреме місце. Коли мова про українську історію, то вона нараховує безліч відомих і невідомих героїв; мала їх Україна в давнині, є вони і нині в підсовєтській дійсності. Зате політиків вище пересічного рівня і державних діячів мала і має Україна страшенне, страхітливо мало, Коли ж думати категоріями державницького будівництва, то назва державного діяча має глибоке й дуже поважне значення, важливіше від кожного іншого. А С. В. Петлюра й Є. Коновалець були державними діячами і перейдуть такими в історію України. Це для них найвища честь. Проте, знаку рівности між ними не можна ставити вже тому, що нема рівного — голові держави.

ВІДГУКИ ДНЯ

ТАБАКЕРКА

Не тільки люди, але й предмети мають свій характер і свою вдачу. Є між ними добрі й злі, вірні й зрадливі, слухняні й уперті, веселі й сумовиті.

Буває ножик, що вас ніколи не вріже, а буває такий, що тільки не вважай, уже з пальця кров пустив.

Буває ручка. Пишеш нею рік, два — рук не загорнить, на папір чорнилом не хляпне. А є нераз така, що хоч за вікно викинь. Злослива якась (може тому, що жіночого роду!) і недобра — все при самім кінці листа „жидика" зробить.

Є ключик, що завжди в першій кишені сидить, а є й такий, що постійно в останній.

Є гребінь, що все буде під рукою, а інший запроториться кудись і не дає себе знайти.

Та не тільки кишенькові предмети мають свою вдачу. В моїх батьків було, пам'ятаю, одно крісло, що з нього ми все падали. На іншім сидиш, як на бабиних колінах, а з нього — тільки ворухнись — уже полетів.

Є предмети, що вас тримаються, хоч ви на них не зважаєте, а є й такі, що не раз пропадали вам, але все до вас вернулися.

Ось стоїть передо мною моя срібна тютюнярка. Стара-стара. Місцями позагинана, орнамент позатирався... Пропадала мені кілька разів а все таки вона зі мною, тут, у далекім Ню Йорку.

Дістав я її як шлюбний подарунок від свого кревняка, що згинув потім у Кожухові під Москвою.

Був на ній монограм і дата.

Монограм „Е. З."...

Може отець Зарудський, мій прапра..., що то його портрет висів у Белзці, золочівського повіту, на приходстві!?...

А дата була 1792... Цікаві часи пам'ятає тютюнярка: французьку революцію, польське повстання, може й Наполеона бачила!...

Кажу про неї „тютюнярка", а властиво — це табакерка, бо форма її така і напевно таке було колись її призначення.

Скільки разів я її не губив, не забував, не крали мені її — вона все верталася. Приїхала зі мною і сюди, в Новий Світ.

Люблю її за вірність, за яку — як усі знаємо — так тепер тяжко на світі.

Дивлюсь на неї і згадую...

Під Львовом, під час боїв лишив її в одній хаті на столі. Пропала — думав. А після бою під Чортковом принесли мені її санітарі. Знайшли в забитого ворожого вояка.

Їхав я возом з Кам'янця до Ушиці. Табакерка вилетіла мені під час їзди з кишені. Другого дня віддав мені її старшина нашого полку. Лежала на дорозі.

Вкрав мені її з хати один „гість". За кілька днів появилася на виставі в львівського золотаря. Я доказав мою власність і відібрав... відновлену і задурно визолочену всередині.

Стоїть переді мною і немов усміхається до мене — стара, добра моя знайома — срібна табакерка.

Тільки монограму і дати вже не має, бо золотар затер сліди „купна".

Дивлюсь на табакерку, і пригадалася мені одна історія.

Митрополит Шептицький як тільки вступив на митрополичий престіл, поїхав був раз на т. зв. візитацію. Після Богослуження вийшов з церкви, витягнув табакерку і сягнув по табаку.

— Ов, Ексцеленція такі молоді, а вже табаку нюхають! — спробувала зажартувати одна панночка.

Митрополит подивився на неї і каже:

—Дуже добра річ! Відкрию табакерку, візьму табаки, понюхаю, маю сказати дурницю і — вже не скажу...

А я, пригадавши собі це, думаю: Чи не наповнити своєї табакерки табакою!

І не тільки самому нюхати, але й давати іншим. На зборах, концертах, академіях, навіть у приватних товариствах.

Заки щось скажуть...

Галактіон Чіпка.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Торонто, Канада

Створено Осередок СВУ.

Після певної підготовки, 26-го квітня, ц. р., в залі Українського Відділу Канадійського Легіону відбулися Організаційні Збори, підчас яких утворено Осередок СВУ на місто Торонто.

Присутніх на залі прибуло понад сто осіб. Збори відкрив голова Тимчасового Крайового Організаційного Комітету Спілки Визволення України в Канаді п. Колісник, підкресливши мету і завдання даних зборів.

Опісля вибрали Президію Зборів в такому складі: Саранчук С. (предсідник), секретарі — панна Триріг Ю. і Стус І., члени — Мушта М., Водославський М.

Предсідник, п. Саранчук, проголосив порядок нарад, який було прийнято одноголосно. Крім того на внесок присутніх був зачитаний протокол зборів основоположників СВУ, які відбулися 8-го березня 1953 р. і на яких був вибраний красний провід СВУ в Канаді. Це було відповіддю на сфальшований допис в „Українському Прометеї".

Після доповіді п. Колісника, в якій порушено ряд національних проблем і способів розв'язання їх Спілкою Визволення України, перебудовою української визвольної праці на вигнанні, перейшли до дискусій.

Перше всього були поставлені питання, які ще більш розпалили дискусію у доброму діловому напрямку. Взяли участь у дискусії такі пани: проф. Марченко, Мушта, Назар, Мулькевич, Позіхайло, Водославський, Даниляк, Саранчук, Білощицький, інж. Гарбар, Висоцький, Триріг, Гук, Батюк, Бойко та інші. Всі вони спинилися на великих завданнях СВУ та на процесі розбудови. Більшість промовців у своїх виступах підтримали висунені доповідачем думки і частково доповнювали їх підсилюючи аргументами, а деякі вносили в процесі дискусії досить цікаві власні думки.

Підчас своєї промови предсідник п. Саранчук звернувся до присутніх і на його пропозицію в честь полеглих героїв СВУ всі стали на одну хвилину мовчанку.

Наступною точкою був запис у члени СВУ. Всього вступило на цих Загальних Організаційних Зборах у члени Спілки Визволення України 52 особи. Потім перейшли до виборів.

Головою Управи Осередку СВУ в Торонті одноголосно вибрали під оплески п. проф. Марченка.

До складу Управи Осередку увійшли: п. Саранчук С., панна Триріг Ю., п. Гук Г., п. Стус І., п. Мулькевич К. і п. Водославський М.

До Контрольної Комісії Осередку вибрано: п. Бойко М. (голова), П. Даниляк Т. і п. Назарко Б.

Збори пройшли цілком діловито і з добрим успіхом. На закінчення було урочисто відспівано український національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Відділ Інформації і Преси СВУ в Канаді.

Філаделфія, Па.

День Матері.

Заходом Окружної Ради Союзу Українок Америки, відбулася 3-го травня Академія - концерт, присвячена українській матері-страдальниці й матері-героїні.

Академію - концерт відкрила голова СУА, п. Олена Лотоцька, яка пояснила, що ця імпреза нав'язує до загальноамериканської традиції „Дня Матері" й поєднує цю традицію з суто-українським змістом з уваги на ролю української жінки-матері в громадському й політичному житті на протязі останніх десятиліть.

Після вступного слова, публіці представлено програму зі сценічними картинами, рефератом, деклямаціями й музичними точками.

Сценічні картини — перша пера В. Шпаківської („Мамо, хліба"), та другу М. Понедилка (уривок із п'єси „Мати на допиті") виконав драм-гурток (аматорський) при СУМА в Філаделфії.

П. Оксана Ґенгало прочитала дбайливо опрацьований реферат. Із говореного слова ми ще чули вірш І. Качуровського, переданий п-ею К. Кемпе-Гош. Треба з признанням підкреслити, що п. Кемпе-Гош одна з тих, що деклямування підносит до висоти справжнього мистецтва.

В музичній частині ми чули і співачку п. Євгенію Мозгову та скрипачку п. Оксану Бойко-Сімович. П. Мозгова проспівала сім пісень (у тому дві на прохання публіки). Її спів знаменний поєднанням двох дуже цінних прикмет: великого волюмену й шляхетности звучання. На окреме підкреслення заслуговує ще одна прикмета, а саме — уміння нав'язати теплий контакт із публікою, так важний для витворення відповідного настрою.

П. Оксана Бойко-Сімович виконала на скрипці три твори (Всянвскі, Пуняні-Крайслер, Муссоргський). Тон у скрипачки, в висліді доброї координації правої й лівої руки, шляхетний, тому і промовляє до кожного, а природність у підході до різних варіятів „смичкування" заслуговує на окреме відмічення.

Обидві пані супроводила при фортепіяні п. Наталія Котович.

Зовнішнє сценічне оформлення підносив дуже естетичний фрагмент п. Христини Дохват.

Академію-концерт закрила п. Сивуляк, голова Окружної Ради СУА, дякуючи виконавцям, організаторам і публіці за участь.

Публіки дуже багато, однак її зосередження на тому, що ділося на сцені, — не завжди повне.

Відспіванням „Не пора" закінчено Академію-концерт.

М. Дуда.

Вінані, Н. Дж.

Свято Матері.

Стараннями місцевої греко-кат. парафії, відбулося в цій громаді дня 10 травня ц. р., в залі Українського Народного Дому Свято Матері. Святочну промову виголосив місцевий парох о. Осип Панасюк, ставлючи Українську Матір-Страдницю за взір самопожертви і геройства.

Програма Свята складалася з деклямацій, музики і танців. Її виконували діти в молодшім і старшім віці, а кожне з них вив'язувалося з свойого завдання якнайкраще. Діти, це друге і третє покоління старої іміграції, що не забувають своїх традицій та володіють добре українською мовою. Дуже милою несподіванкою на Святі був виступ адептів-акордеоністів. Кожне з них індивідуально виявило талан і великі музикальні здібності. Ірина Юґас, Роман Осадчук, Любомир Панасюк, і Михайло Юґас це надійні учні, що своєю послідовною працею можуть збагатити кадри музичного середовища. Двоє з них Ірина Юґас і Роман Осадчук вже сьогодні можуть сміло виступати перед ширшою авдиторією. Живим образом -молитвою до Матері Божої закінчено це скромне Свято.

Марія Роса.

Сейнт Джосеф, Мо.

Ювілей Відділу У. Н. С.

Дня 26 квітня 1953 р. в залі Української Католицької Церкви відсвяткувано 40-літній ювілей заснования Т-ва. Запор. Січ, У. Н. С. відділ 355 в Ст. Джосеф, Мо. Ювілейне свято відкрив голова відділу п. Т. Солоничний та передав голос нмісцевому пароховi о. І. Лазареві. Отець Лазар виголосив вступне слово, в якім виявснив значення і ціль ювілею, та закликав до єдности та громадської співпраці. Опісля секретар п. П. Занько дав звіт за цілий час існування відділу. Організатор У. Н. С. п. Д. Білецький виголосив дошну промову, в якій з'ясував добру ціль і працю У. Н. С., діяльність в минулому, сучасному і завдання на майбутнє відсвяткування 60-літнього ювілею У. Н. С., поширення праці, та придбання більше членів до У. Н. С., і закликав громадян до спільної громадянської праці, щоб якнайскоріше визволити з-під московського большевицького гніту наш український нарід.

Ювілей закінчено співом національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Опісля улаштовано товариську забаву. Під час забави п. Д. Білецький зложив щире побажання найстаршому членові Товариства, п. Ю. Мізинові та подякував йому за заснування відділу спільно з п. Кульчицьким, котрий не був присутний, тільки прислав побажання успіху в дальшій праці.

При кінці забави п. Д. Білецький закликав, щоб не забувати про нещасних хворих залишенців в Европі та їм допомогти. Переведено збірку, яка принесла $25.

Приявний.

Ст. Луіс, Мо.

Шевченківське Свято.

Заходом Товариства „Самопоміч" відбулося 19. квітня 1953 р. Шевченківське Свято в Ст. Луіс, Мо.

Добровільні датки з того свята принесли $72. Розходи зв'язані зі св'ятом винесли $22, а решту в сумі $50 розділено на Укр. Конг. Комітет $20; Наук. Тов. ім. Шевченка $15; ЗУАДКомітет $15.

Мґр. Богдан Данилевич.

Французька преса про „американських шпигунів" в Україні

(Закінчення зі стор. 1-шої)

шенні до СССР. Цей „доказ" мав би надати певної ваги совєтським оскарженням, які досі залишалися загальними.

Яка була причина, що совєтський уряд чекав рівно місяць, щоб повідомити про цю справу? Теж і в цьому випадку інтерпретації є різні. Можливо дійсно треба було аж чотири тижні на те, щоб довести слідство до кінця... Але як не дивно, цей совєтський комунікат появився якраз після повідомлення про конференцію на Бермудах і в той час, коли є особливо побажане ослаблення напружених міжнародних відносин, якщо дійсно бажається створити догідний клімат для майбутньої зустрічі Чотирьох.

Тут підчеркується теж, що цей комунікат, який заторкує б. американського дипломата у Москві, захотить в ЗДА елементи ворожі всякому зближенню з СССР, а то й зможе вплинути на остаточне рішення президента Айзенгавера в справі Розенберґів. На думку Роже Массіп'а — керівника дипломатичного відділу у „Ле Фіґаро" — розголос, що його надала Москва справі чотирьох „американських шпигунів" „викличе охолодження ентузіязму тих, які від декількох місяців запевняють нас, що холодна війна належить вже до минулого, і що умовини є догідні для відновлення контакту між Заходом і совєтським світом". Можливо, що Москва хоче таким чином погрозити західним державам, що вона може завжди повернутися до методів холодної війни. „Але в Кремлі — пише він дослівно — глибоко помиляються, якщо припускають, що протестуючи проти вступних консультацій Трьох, не погоджуючись на конференцію в справі Австрії, і даючи широкий розголос шпигунській афері, правдивість якої виглядає дуже сумнівно, можна буде полегшити міжнародне відпруження".

В українських політичних колах Парижу висловлюється припущення, що „справу шпигунів" видвигнула Москва теж на те, щоб мати певний претекст для нової чистки в урядовому і партійному апаратах, а з другого боку посилити боротьбу проти УПА і підпільного руху. Не є виключене, що тепер, після чисток Грузії та деяких інших совєтських республік, черга прийшла на Україну.

Ген. Ванденберг говорить про загрозу від совєтського літунства

Вашингтон. — Шеф штабу повітряних сил, ген. Г. С. Ванденберг, який має відійти з свого становища 30 червня, далі свідчив перед сенатською підкомісією асигнувань, засуджуючи зменшення видатків на повітряні сили. Зокрема він зазначив, що зменшення, доконані секретарем оборони, Ч. Е. Вілсоном, сповільнили на шість місяців побудову 143 бойових з'єднань (крил) повітряних сил. Генерал Ванденберг запевнив, що, в теперішньому стані справ, повітряні сили зможуть осягнути потужність 143 крил не раніше, як в 1957 році, хоч, за розрахунком уряду Трумана, цей стан мав би бути осягнений в червні 1956 року. Сповільнення це спричинене скороченням видатків на розбудову бойового літунства, а саме обниженням видатків з цій ділянці на 5,090,000,000 долярів. Ще в 1951 році шефи об'єднаних штабів домагалися пристосування розбудови бойового літунства на 1954 рік, з огляду на те, що Совєти посилено змішюють літунські сили далекого засягу, які спроможні перевозити атомові бомби. Одначе пізніше виявилося, що це домагання буде виконане у 1956 році, але й цей термін тепер переноситься на пізніше. На запитання сенатора Л. Гілла, ген. Ванденберг ще раз ствердив небезпеку від совєтського літунства. Він заявив, що совєтські повітряні сили однаково пристосовані, як на оборону так і на напад і „це є поважна загроза безпеці З'єднаних Держав". Ствердження це було викликане попередньою заявою секретаря Ч. Вілсона перед підкомісією асигнувань про те, що совєтське літунство має головно оборонну спроможність.

Пластуни 3-го Куріня У.П.Ю. ім. гетм. Івана Мазепи в Ню Йорку зі зв'язковим пл. сен. М. Василиком, щиро дякують Вп. Панові Романові Пелех за безкорисну працю у виконанні в своїй переплетній робітні 125 E. 4 St. New York золотих написів до Пропам'ятної Книги в дні свята посвячення прапору.

Скоб!

О. Писецький, кур.	пл. сен. М. Василик, зв'язковий	А. Навроцький, писар

РОЗШУКИ

Пошукую ЄВГЕНА СНІГУРУ в Америці. Ласкаві відомості про нього прошу писати на адресу:
IVAN RYBAK
355 Vincent Street, Leederville
Perth.
West Australia.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Моя адреса:
MAURICE MASLAK
434 East 5th Street
New York, N. Y.

В попередньому числі помилково подано число 435.

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що Наш Найдорожчий Муж і Батько

бл. п. Олександер Киневський

помер в Ню Йорку в 69. р. життя, дня, 3. червня 1953 р.

Похорон відбудеться в СУБОТУ 6. ЧЕРВНЯ 1953 р. з похоронного заведення П. Яреми 129 E. 7-ма вул., в Ню Йорку, о год. 9:00 рано. Заупокійна Служба Божа в церкві св. Юрія о год. 9:30 рано, а відтак на цвинтар Кальварію Л. Ай.

Горем прибиті
ДРУЖИНА й ДІТИ.

ТАРЗАН, ч. 3083. Прорив.

Тарзан виявив, що ґрати вложені в необроблену форму цементу, і коли запала темінь...

„Так!", буркнув Тарзан. „Це послужить за зброю, доки не знайдемо чогось ліпшого".

„Ти кажеш, що Тумова кімната находиться під ось цією", сказав Тарзан. „Чи вартівники з ним?" Тум робить магію вночі", відповів Круг. „Завжди самотній".